

ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษา
ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น*

Efficiency of Education Subsidy Budgetary Management of
Department of Local Administration

ปรีญาภรณ์ อุบล**

Preeyaphorn Ubon

6514830052@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิจัยสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า หลักการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีการกำหนดแนวทางการบริหารงบประมาณตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำไปจนถึงการรายงานผลการใช้จ่าย โดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด ตลอดจนยึดหลักการงบประมาณที่ดีสำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ ประสิทธิภาพน้อย นโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรีที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณ และการประเมินผล รายงานผล ไม่สามารถประเมินผลได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณ จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการงบประมาณ มีการจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านงบประมาณ ปรับปรุงกระบวนการควบคุมงบประมาณให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ และปรับปรุงระยะเวลา และช่องทางในการติดตามรายงาน และประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณให้สามารถประเมินผลได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ ; การบริหาร ; งบประมาณเงินอุดหนุน

Keywords: Efficiency ; Management ; Subsidy Budgetary

*บทความนี้เรียบเรียงจากค้นคว้าวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

**นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร งบประมาณและมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ การวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดทำบริการและสวัสดิการสังคม ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล (โชคสุข กรกิตติชัย, 2561) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 กำหนดให้ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 250 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติโดยต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อให้ท้องถิ่นนำไปจัดสรรบริการสาธารณะ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องชี้วัดของคุณภาพคนของรัฐที่จะไปขับเคลื่อนภาคการผลิตทางเศรษฐกิจ และสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือของทุกรัฐในการขัดเกลาให้คนในสังคมเป็นพลเมืองที่จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง และแบกรับภารกิจของสังคมประเทศชาติด้วยความรับผิดชอบ ในฐานะเจ้าของสังคมและประเทศ ดังนั้น การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยขจัดความยากจนนำไปสู่สุขภาพที่ดี การที่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพก็สามารถเปลี่ยนแปลง ตัวเองได้ มีความสามารถในทางเศรษฐกิจเป็นอิสระจากการพึ่งพา เพิ่มคุณภาพชีวิตไม่เพียงเท่านั้น การศึกษาจะทำให้ประชาชนมีความรู้และมีข้อมูลเพียงพอในการเข้าไปมีส่วนร่วมสำคัญในการแก้ไขปัญหาของสังคมในมิติต่างๆ รวมถึงเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนเพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อุทัย เลหาวิเชียร (2547, หน้า 8-9 อ้างถึงใน ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, 2566, หน้า 3) ได้อธิบายว่า การบริหารเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปโดยมีจุดหมายเพื่อประสบความสำเร็จตามที่ได้วางไว้มีกระบวนการหรือขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำ การอำนาจการ และการประเมินผล

วิโรจน์ ก่อสกุล (2566ก, หน้า 34 - 36) ได้อธิบายการปฏิรูประบบราชการเป็นการปรับเปลี่ยนพื้นฐานของระบบราชการ หรือองค์กรสาธารณะ โดยเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลความสามารถในการปรับตัว และการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ปัจจัยสำคัญในการปฏิรูประบบราชการ เช่น ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บริการด้วยความ เป็นธรรม โปร่งใส และการกระจายอำนาจ

ศศิวิมล มีอำพล (2543 อ้างถึงใน นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์, 2535, หน้า 20) ให้ความหมายของงบประมาณไว้ว่า แผนงานในรูปตัวเลขที่แสดงออกถึงรายละเอียดของการจัดหาและใช้ทรัพยากรในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานในอนาคต และควบคุมการดำเนินงานในปัจจุบัน

สำนักงบประมาณของรัฐบาล, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560, หน้า 1 - 45) ได้อธิบายลักษณะงบประมาณที่ดีต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ คือ หลักการคาดการณ์ไกล หลักประชาธิปไตย หลักคุณภาพ หลักความยุติธรรม หลักประสิทธิภาพ และหลักอรรถประโยชน์

ภูมิภาคินศม์ อิสสระยางกุล (อ้างถึงใน อลิตา ดาด้วง, 2560, หน้า 13) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณหมายถึง การตัดสินใจในเรื่องการจัดทำและการเสนอขอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินผลการดำเนินงาน

บทบาทของงบประมาณจะแยกกล่าวเป็น 3 ด้าน คือ บทบาทด้านเศรษฐกิจ บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านการเมือง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2539, หน้า 459-462 อ้างถึงใน วาลูกา อรุณชาติ, 2557, หน้า 13-15)

รัฐศรินทร์ วังกานนท์ (2566, หน้า 29) ได้อธิบายว่า งบประมาณนั้นเป็นการผสมผสานกัน ทั้งแนวคิดทางการเมือง เศรษฐศาสตร์ บัญชี และการบริหาร ดังนั้นในการศึกษาของงบประมาณจึงไม่สามารถใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจกับระบบงบประมาณ แต่ต้องอาศัยทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ มาประกอบกัน

สำนักงบประมาณ (2565, หน้า 1 - 36) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณเพื่อให้การขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561

ทิพรัตน์ จันทนา (2552) ได้อธิบายว่า การบริหารงบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกระดับ ทุกหน่วยงานและทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือเอกชน จะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ (2561) กำหนดแนวทางการบริหารงบประมาณของหน่วยงานของรัฐไว้ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณรายจ่าย การควบคุมงบประมาณ การประเมินผลและการรายงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษา ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น		
การบริหารงบประมาณเงินอุดหนุน ด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติ วิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 1. ด้านการจัดทำงบประมาณ 2. ด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย 3. ด้านการควบคุมงบประมาณ 4. ด้านการประเมินผล และการรายงาน	ปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร งบประมาณเงินอุดหนุนด้าน การศึกษาของกรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น	แนวทางการพัฒนาการบริหาร งบประมาณเงินอุดหนุนด้าน การศึกษาของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางวิชาการ

2. การวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นการเลือกตัวอย่าง โดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2566, หน้า 46) จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน ได้แก่ ข้าราชการหรือพนักงานราชการและเป็นผู้รับผิดชอบและปฏิบัติงานด้านงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น จำนวน 7 คน และกองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างหรือแบบเป็นทางการ โดยมีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว ใช้คำถามเดียวกัน และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวันนัดหมายสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเอกสาร ได้แก่

1.1 หนังสือทั่วไป ได้แก่ เอกสารประกอบการบรรยาย รวมถึงเอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

1.2 หนังสืออ้างอิง ได้แก่ สารานุกรม พจนานุกรม เป็นต้น

1.3 งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นงานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ อย่างละเอียด

1.4 เอกสารของทางราชการ เช่น นโยบาย กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง เป็นต้น

2. วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยสนาม จะเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้น และผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้อาจจากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัยประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และแนวทางในการพัฒนาการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. หลักการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในประเด็นต่อไปนี้

1.1 ด้านการจัดทำงบประมาณ เงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดแนวทางการบริหารงบประมาณของหน่วยงานของรัฐตั้งแต่นั้นจนการจัดทำไปจนถึงการรายงานผลการใช้จ่ายมีการบริหารงบประมาณรายจ่าย ควบคุมงบประมาณ ประเมินผล และรายงานตามพระราชบัญญัตินี้และสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความเป็นธรรมทางสังคม นโยบายรัฐบาล และภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ และเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำคำขอตามห้วงเวลาที่สำนักงานงบประมาณกำหนด การจัดทำคำขอตั้งงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด และคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ความเป็นธรรมทางสังคม นโยบายงบประมาณ นโยบายรัฐบาล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ ตลอดจนมีการดำเนินการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายสำคัญของรัฐบาล เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนปฏิบัติการของกระทรวงมาเป็นแนวทางในการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ ตลอดจนยึดหลักการงบประมาณที่ดี ได้แก่ หลักการคาดการณ์ไกล (Foresight) คือ มีการประมาณการและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณเอาไว้ล่วงหน้าในรูปแบบของแผนงาน สำหรับการจัดทำคำขอของงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การจัดทำคำขอของงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไป และส่วนที่ 2 การจัดทำคำขอของงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ และเมื่อได้จัดทำคำขอของงบประมาณแล้วก็เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาลงนามและยื่นคำขอตั้ง

งบประมาณรายจ่ายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต่อผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณตามหลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาที่ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณกำหนด

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการบริหารงบประมาณรายจ่าย โดยเริ่มตั้งแต่การจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณตามระเบียบที่ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณกำหนด ตลอดจนผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ความสำคัญในกระบวนการบริหารงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนมาก นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการบริหารงาน เงิน และคน เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่าย ยึดหลักการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ ด้วยความเป็นธรรมโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการวางแผนการดำเนินงานด้านงบประมาณล่วงหน้าในรูปแบบเอกสารเกี่ยวกับเป้าประสงค์ หรือเป้าหมาย ตลอดจนการวางแผนงบประมาณล่วงหน้าว่าสถานการณ์ข้างหน้าจะเป็นเช่นใด มีปัจจัยใดบ้าง ที่จะกระทบต่อการดำเนินงาน

1.3 ด้านการควบคุมงบประมาณ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการติดตามและควบคุมตั้งแต่ระดับกระทรวง สำหรับงบประมาณด้านศึกษามีการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละไตรมาสอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังให้ความสำคัญและควบคุมติดตามงบประมาณด้านการศึกษาเป็นประจำ หากปัญหาจะต้องชี้แจงถึงเหตุผล และแจ้งวิธีแก้ไขปัญหาทันที อีกทั้งอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะหัวหน้าหน่วยรับงบประมาณก็มีการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามแผนงานหรือรายการและภายในวงเงินงบประมาณตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก็มีส่วนสำคัญในการควบคุมงบประมาณ โดยยึดหลักประหยัด เป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินตามโครงการต่าง ๆ ให้ได้ผลอย่างเต็มที่ไม่ให้มีการใช้จ่ายเกินความจำเป็น และหลักประสิทธิภาพ คือ การควบคุมงบประมาณรายจ่ายให้สามารถใช้จ่ายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.4 ด้านการประเมินผลและการรายงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีการประเมินผล และการรายงานผ่านระบบการติดตามและประเมินผลตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยพิจารณาจากการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณกำหนด เพราะ ถือว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงบประมาณที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเปิดเผยต่อสาธารณชน ทั้งนี้ มีการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณที่สิ้นสุดรวมทั้งผลการปฏิบัติงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณทราบ และสำหรับงบประมาณที่โอนจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุนผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-Plan) และทุกไตรมาสต้องรายงานผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการในระบบ eMENSUR ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหลังสิ้นสุดปีงบประมาณจะสรุปผลการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณของปีงบประมาณที่ผ่านมาสรุปเป็นผลการดำเนินงานประจำปีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกระทรวงมหาดไทย โดยยึดหลักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยึดหลักโปร่งใส (Transparent) ประเมินตามความเป็นจริง และเปิดเผยข้อมูลไม่ผู้อื่นสามารถมองเห็นได้

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ด้านการจัดทำงบประมาณ ปัญหาที่พบ คือ จำนวน บุคลากรไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ที่ประสบการณ์น้อย ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของข้อกฎหมาย การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นการจัดทำงบประมาณล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปีงบประมาณ ทำให้การจัดทำงบประมาณเกิดคลาดเคลื่อนกับข้อมูลจริงในวันที่ใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี ส่งผลให้งบประมาณในบางรายการไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ตลอดจนปัญหาปีงบประมาณเหลื่อมกับปีการศึกษา ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการใช้จ่ายงบประมาณที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดสรร

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย ปัญหาที่พบ คือ การจัดทำงบประมาณล่วงหน้า ส่งผลให้ข้อมูลที่ ใช้ในการจัดทำคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณกับข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกัน งบประมาณไม่เพียงพอ ต่อการใช้จ่ายในบางรายการ และการเพิ่มอัตราการจัดสรรระหว่างปีงบประมาณตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติ คณะรัฐมนตรี ส่งผลให้งบประมาณที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการจัดสรร ตลอดจนปัญหาที่พบอีกประการคือเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ยังขาดประสบการณ์ จึงทำให้การบริหารงบประมาณบางครั้งใช้เวลาเกินกว่าแผนที่กำหนดไว้

2.3 ด้านการควบคุมงบประมาณ ปัญหาที่พบ คือ งบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับประโยชน์หลากหลาย ดังนั้น การควบคุมงบประมาณในรายการที่กลุ่มเป้าหมายไม่คงที่ เช่น จำนวนเด็กใน 1 ปีงบประมาณ จะมี 2 ภาคการศึกษา ในระหว่างปีงบประมาณจะมีเด็กเพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละสถานศึกษา ส่งผลให้งบประมาณในบางรายการไม่เพียงพอ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะหัวหน้าหน่วยรับงบประมาณต้องควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามแผนงานหรือรายการและภายในวงเงินงบประมาณตามที่กำหนด เงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การควบคุมงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงค่อนข้างจำกัด เพราะการดำเนินการควบคุมงบประมาณต้องสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ และปัญหาด้านการเมืองและผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการจัดทำนโยบายหรือมีมติคณะรัฐมนตรีเพื่อช่วยเหลือหรือเพิ่มวงเงินงบประมาณลงพื้นที่ตนเอง หรือกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ส่งผลให้งบประมาณที่กรมได้รับไม่เพียงพอ และเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะราชการส่วนกลางที่ต้องแปลงนโยบายเพื่อลงไปปฏิบัติแก่ท้องถิ่นจึงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่มีและตามนโยบายของรัฐบาล

2.4 ด้านการประเมินผลและการรายงาน ปัญหาที่พบ คือ การประเมินผลและการรายงานการใช้จ่ายเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำได้ค่อนข้างจำกัด เพราะต้องขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงาน ซึ่งการรายงานอาจไม่ครบถ้วน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นดำเนินการติดตามประเมินผลได้เพียงการเบิกจ่ายตามระบบ ไม่สามารถประเมินผลได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณ

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 ด้านการจัดทำงบประมาณ การจัดทำงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาควรให้ความสำคัญของข้อมูลในระบบสารสนเทศให้มากกว่าเดิม เพื่อให้สามารถจัดทำประมาณการค่าของงบประมาณให้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด และระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหลายระบบ ทั้งด้านบุคคล

ด้านการเงิน ด้านการติดตามและประเมินผล ควรรวมฐานข้อมูลระบบเข้าด้วยเพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำ ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณบูรณาการข้อมูล สถิติต่าง ๆ เพื่อให้การจัดทำงบประมาณเงินอุดหนุนด้าน การศึกษามีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการใช้จ่าย โดยมีฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ มารองรับ นอกจากนี้ ควรมี การจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านงบประมาณ และควรมีการจัดประชุมซักซ้อมความเข้าใจระหว่าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานงบประมาณ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาจจะเป็นประชุม อิเล็กทรอนิกส์ ถ่ายทอดสดออนไลน์ เป็นต้น ประกอบกับการออกแนวทางการจัดทำงบประมาณควรมีการ จัดทำสรุปเป็น Infographic ในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

3.2 ด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย การกำหนดนโยบายโดยรัฐบาลกลางในระหว่างปีงบประมาณ อาจส่งผลกระทบกับการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แต่ถ้ามการจัดทำงบประมาณเพียงพอต่อการใช้จ่ายการบริหารงบประมาณจะเป็นไปโดยง่าย ซึ่งงบประมาณ เงินอุดหนุน มีด้วยกัน 2 ประเภท คือ 1) เงินอุดหนุนทั่วไป และ 2) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ หากรายการหนึ่งรายการใด งบประมาณไม่เพียงพอ เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยรับงบประมาณที่จะดำเนินการโอนเปลี่ยนแปลง งบประมาณ โดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 หรือระเบียบว่าด้วยการบริหาร งบประมาณ พ.ศ. 2562 ประกอบหลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้งบประมาณรายจ่าย การโอนเงินจัดสรรหรือการ เปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร พ.ศ. 2562 แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงบประมาณเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ควรกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณและลดขั้นตอนการใช้อำนาจ ตลอดจนควรมีการจัดทำปฏิทินการ บริหารงบประมาณงบประมาณรายจ่ายเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้ดำเนินการได้ตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี

3.3 ด้านการควบคุมงบประมาณ ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับงบประมาณด้านการศึกษา และงบประมาณภาพรวมต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และควบคุม การใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานหรือรายการและภายในวงเงินงบประมาณตามที่กำหนด และเมื่อได้รับ การจัดสรรงบประมาณแล้ว ให้ประมาณการการใช้จ่ายงบประมาณล่วงหน้าจากกลุ่มเป้าหมายและงบประมาณ ที่มีจนวนจบปีงบประมาณ หากเพียงพอให้เก็บไว้ใช้จ่ายในรายการอื่น แต่หากไม่เพียงพอให้รีบบริหาร งบประมาณและวางแผนโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณจากรายการที่มีงบประมาณเหลือจ่ายจากการดำเนินการ บรรลุวัตถุประสงค์แล้ว มาเพิ่มเติม ตลอดจนควรปรับปรุงกระบวนการควบคุมงบประมาณของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ

3.4 ด้านการประเมินผลและการรายงาน ควรมีการพัฒนากระบวนการประเมินผลและการรายงานผล การใช้จ่ายงบประมาณ หรือควรจัดทำแบบฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการ ใช้จ่ายงบประมาณภายหลังจากได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและใช้จ่าย งบประมาณให้หน่วยย่อยแล้ว และควรปรับปรุงระยะเวลา และช่องทางในการติดตามรายงาน และประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณให้สามารถประเมินผลได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณ

อภิปรายผล

1. ด้านการจัดทำงบประมาณ พบว่า การบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ที่ได้กำหนดแนวทางการบริหารงบประมาณของหน่วยงานของรัฐตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำไปจนถึง การรายงานผลการใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับ งบประมาณของสำนักงานงบประมาณ (2565, หน้า 1 - 36) นอกจากนี้ยังมีการบริหารงบประมาณรายจ่าย

ควบคุมงบประมาณ ประเมินผล และรายงานตามพระราชบัญญัตินี้และสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ การจัดทำงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้คำนึงถึงประมาณการรายรับและฐานะทางการคลังของประเทศ ความจำเป็นในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความเป็นธรรมทางสังคม นโยบายรัฐบาล และภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะนโยบายรัฐบาลที่ใช้งบประมาณเป็นบทบาทด้านการเมือง เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์รัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 469-470 อ้างถึงใน วาลูกา อรุณชาติ, 2557, หน้า 13-15) อธิบายบทบาทของงบประมาณ ว่า งบประมาณเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่เชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลในฐานะผู้บริหารประเทศกับประชาชนเจ้าของประเทศ และสอดคล้องกับแนวคิดของ นางลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์ (2535, หน้า 17) ที่ได้อธิบายว่า งบประมาณ มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอยู่หลายประการ รัฐบาลสามารถนำเอางบประมาณแผ่นดินมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้า และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน เป็นเครื่องประชาสัมพันธ์งานและผลงานที่รัฐบาลจะดำเนินการให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ สำหรับงบประมาณที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำคำขอตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามห้วงเวลาที่ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณกำหนด มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด โดยคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ความเป็นธรรมทางสังคม นโยบายงบประมาณ เสถียรภาพและความยั่งยืนทางการคลัง นโยบายรัฐบาล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ สอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 ที่สำนักงานงบประมาณ (2562) ได้กำหนด รวมทั้งมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ ความต้องการในพื้นที่และแผนพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ

โครงการด้านการศึกษาตามคำของบประมาณและอัตรการจาดสรรเป็นไปตามบทบาทของฝ่ายการเมืองคือใช้ตามมติคณะรัฐมนตรี แต่ก็ยึดหลักการงบประมาณที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักการคาดการณ์ไกล (Foresight) คือ มีการประมาณการและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณเอาไว้ล่วงหน้า โดยการจัดทำงบประมาณจะออกมาในรูปของแผนงาน ตัวเลขที่แสดงออกถึงรายละเอียดของการจัดหาและใช้ทรัพยากร เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานในอนาคต และควบคุมการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาลูกา อรุณชาติ (2537) ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลสระสีเหลือง อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กร ทั้งในทางเศรษฐกิจทางการเมือง โดยงบประมาณงบประมาณที่ดีต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการคาดการณ์ไกล (Foresight) 2) หลักประชาธิปไตย (Democracy) 3) หลักคุณภาพ (Balance) 4) หลักความยุติธรรม (Equity) 5) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และ 6) หลักสารัตถประโยชน์ (Utility) และแนวคิดของสำนักงานงบประมาณของรัฐสภา, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560, หน้า 1 - 45) ที่อธิบายลักษณะงบประมาณที่ดีต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญต้องประกอบด้วยหลักการคาดการณ์ไกล และเมื่อจัดทำคำขอของบประมาณแล้วก็รวบรวมเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาลงนามและยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต่อผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณกำหนด ทั้งนี้ การยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีการจัดประชุมพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของภารกิจตามความจำเป็นเร่งด่วน และเป็นรายการที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ความพร้อมของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐพงศ์ บุญเหลือ (2566, หน้า 120-121) ที่ว่า แนวทางการจัดทำงานงบประมาณรายจ่ายประจำปีประกอบด้วย การจัดลำดับความสำคัญของภารกิจ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการจัดทำงานงบประมาณในลักษณะบูรณาการทั้ง 19 เรื่อง รวมทั้งพิจารณาทบทวนเพื่อชะลอปรับลด หรือยกเลิกการดำเนินงานของหน่วยงานของหน่วยงานที่มีลำดับความสำคัญลดลง หรือหมดความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ บุคลากรไม่เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ประสบการณ์น้อย ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของข้อกฎหมาย และวิธีการงบประมาณน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ศิริผล (2561) ที่ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กรณีการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปีของ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ปัญหาที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ คือ ปัญหาด้านบุคลากรภายในหน่วยงาน การขาดความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการผู้ปฏิบัติงานต่อกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อสั่งการและแนวทางปฏิบัติ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาคือการจัดสรรอัตราบุคลากรให้เพียงพอและจัดอบรมให้ความรู้ ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิน ปรัชญพฤทธิ, ไพบุญย์ ช่างเรียน และประดิษฐ์ ด้วงนกุล (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าทักษะในการปฏิบัติงานด้านงบประมาณจะทำให้การปฏิบัติงานด้านงบประมาณไม่เกิดความผิดพลาด โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณต้องเข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการพัฒนาบุคลากรและจัดสรรอัตราให้เหมาะสมกับภาระงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ บุญมาก (2565) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ คือ การส่งเสริมการวางแผนการพัฒนากุศลกร

2. ด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ความสำคัญในกระบวนการบริหารงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล) มีจำนวนมาก ต้องบริหารให้โปร่งใส เป็นธรรมตามหลักการกระจายรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของชนากานต์ คงกะพันธ์ (2558, หน้า 46 อ้างถึงใน ชุดิมา พวงทอง, 2563, หน้า 15) ที่ว่าการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการดำเนินการเกี่ยวกับการเงินให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย ตามระเบียบ และแนวปฏิบัติของทางราชการอย่างครบถ้วนเป็นปัจจุบัน โดยยึดหลักการใช้งบอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ตลอดจนสอดคล้องกับแนวคิดของ ดำรง วัฒนา (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2566ข, หน้า 32) ที่ว่า นวัตกรรมการบริหารวิธีการบริหารงานนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรต้องบริการด้วยความเป็นธรรม ความถูกต้อง มีความยุติธรรม ด้วยความเที่ยงตรง ไม่เลือกปฏิบัติ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงยึดหลักการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิผลตรงตามเป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ และสิ่งสำคัญที่สุดคือบริหารงบประมาณด้วยความเป็นธรรมโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้และจะต้องจัดทำงานงบประมาณให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ดำรง วัฒนา (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2566ข, หน้า 32) ที่ว่า วิธีการบริหารงานนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรต้องบริการด้วยความเป็นธรรม ความถูกต้อง มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพรรณ บางอร (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสพเมยวิทยา อำเภอสพเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณต้องมีความความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณต้องมีความความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการวางแผนการดำเนินงานด้านงบประมาณล่วงหน้าในรูปแบบเอกสารเกี่ยวกับเป้าประสงค์หรือเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพรัตน์ จันทนา (2552) ที่ว่า การบริหารงบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงาน ต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการคาดการณ์ล่วงหน้า

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ การบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินอุดหนุนด้านการศึกษาต้องจัดทำงบประมาณล่วงหน้า ส่งผลให้ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณกับข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกันงบประมาณไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในบางรายการ และปัญหาการเพิ่มอัตราการจัดสรรระหว่างปีงบประมาณตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี ส่งผลให้งบประมาณที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการจัดสรร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา ศรีชัยมูล (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ และด้านนโยบายรัฐบาล ทั้งนี้ ปัญหาที่พบอีกประการคือ เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เพิ่งเข้ามาทำงานงบประมาณ ยังขาดประสบการณ์ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการพัฒนาบุคลากร และจัดสรรอัตราให้เหมาะสมกับภาระงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ บุญมาก (2565) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ คือ การส่งเสริมการวางแผนการพัฒนากุศลกร

3. ด้านการควบคุมงบประมาณ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการติดตาม ควบคุม และรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละไตรมาส นอกจากนี้ ผู้บริหารของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังให้ความสำคัญและควบคุมติดตามงบประมาณด้านการศึกษาเป็นประจำ หากพบว่าส่วนราชการใดหรือรายการใดมีปัญหาจะต้องชี้แจงถึงเหตุผล และแจ้งวิธีแก้ไขปัญหาทันที ผู้บริหารจึงมีการควบคุมและติดตามอย่างต่อเนื่องทุกกระบวนการ นอกจากผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย ผู้บริหารกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังมีความรับผิดชอบสูงไม่เพียงแต่บริหารงบประมาณ แต่ต้องตอบสนองนโยบายรัฐบาลและนโยบายหน่วยงานด้วย สำหรับการควบคุมงบประมาณ หลักคิดที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยึดตั้งแต่วิธีการบริหารจนถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ คือ หลักประหยัด และหลักประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 469-470 อ้างถึงใน วาลูกา อรุณชาติ, 2557, หน้า 13-15) อธิบายหลักการของงบประมาณว่า งบประมาณที่ดีต้องยึดหลักประหยัด หลักประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม งบประมาณรายจ่ายเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นเงินอุดหนุนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การควบคุมงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นค่อนข้างจำกัด เพราะการดำเนินการควบคุมงบประมาณต้องสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา ศรีชัยมูล (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณคือให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดความคล่องตัว

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ กลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับประโยชน์มีความหลากหลาย ดังนั้น การควบคุมงบประมาณในรายการที่กลุ่มเป้าหมายไม่คงที่ อีกทั้ง เงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การควบคุมงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงค่อนข้างจำกัด เพราะการดำเนินการควบคุมงบประมาณต้องสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาคือควรปรับปรุงกระบวนการควบคุมงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ อีกทั้งปัญหาด้านการเมืองและผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการจัดทำนโยบายหรือมีมติคณะรัฐมนตรี เพื่อช่วยเหลือหรือเพิ่มวงเงินงบประมาณลงพื้นที่ตนเอง หรือกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ส่งผลให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ และเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐศิรินทร์ ว่างานนท์ (2566, หน้า 29) ได้อธิบายว่า งบประมาณนั้นเป็นการผสมผสานกันทั้งแนวคิดทางการเมือง เศรษฐศาสตร์ บัญชี และการบริหาร สำหรับในฐานะของเอกสารทางการเมือง งบประมาณมีส่วนต่อการจัดสรรทรัพยากรที่จำกัดไปสู่สังคมที่มีความหลากหลาย เต็มไปด้วยความขัดแย้งและแก่งแย่งกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. ด้านการประเมินผลและการรายงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีการประเมินผลและการรายงานผ่านระบบการติดตามและประเมินผลตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 และเมื่อมีการใช้จ่ายงบประมาณ หรือโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเงินอุดหนุนด้านการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะหน่วยรับงบประมาณจะมีการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายในบิงบประมาณที่สิ้นสุดตามนัยมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต้องรายงานผลการดำเนินงานตามแผนโครงการในระบบ eMENSQR ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณทุกไตรมาส ทั้งนี้ หลังสิ้นสุดบิงบประมาณ จะสรุปผลการดำเนินงานการใช้จ่ายงบประมาณของบิงบประมาณที่ผ่านมาให้เพื่อรวบรวมสรุปเป็นผลการดำเนินงานประจำปี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยึดหลักโปร่งใส (Transparent) มาใช้ในกระบวนการประเมินผลและรายงานผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติมา พวงทอง (2563) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า จำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้โดยเฉพาะหลักความโปร่งใส และสอดคล้องกับแนวคิดของชนากานต์ คงกะพันธ์ (2558, หน้า 46 อ้างถึงใน ชุตติมา พวงทอง, 2563, หน้า 15) ที่ว่า การบริหารงานงบประมาณให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อยตามระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการอย่างครบถ้วนเป็นปัจจุบัน โดยยึดหลักการใช้งบอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ การประเมินผลและการรายงานการใช้จ่ายเงินอุดหนุนด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำได้ค่อนข้างจำกัด เพราะต้องขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายงาน ซึ่งการรายงานอาจไม่ครบถ้วน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นดำเนินการติดตามประเมินผลได้เพียงการเบิกจ่ายตามระบบ ไม่สามารถประเมินผลได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณ อีกทั้ง การประเมินผลและการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณแม้จะมีความพยายามในการนำระบบ e-Plan มาใช้สำหรับการรายงาน หรือการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มากขึ้น แต่ก็ยังพบว่าผู้บริหารบางส่วนยังชอบให้รายงานผ่านหนังสือ ส่งผลให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ผลการรายงานถูกเก็บไว้ไม่เป็นระบบ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาคือต้องมีการพัฒนาระบบการประเมินผลและการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ หรือจัดทำ

แบบฟอร์มออนไลน์ สำหรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณภายหลังจากได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนควรปรับปรุงระยะเวลา และช่องทางในการติดตามรายงาน และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณให้สามารถประเมินผลได้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีระบบฐานข้อมูลที่หลากหลาย ดังนั้น ควรรวมฐานข้อมูลไว้ในระบบเดียว เพื่ออำนวยความสะดวกและลดการขอข้อมูลจากหน่วยงานภายใน
2. การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้ มีจำนวนมาก ดังนั้น ควรแจ้งติดตามและเร่งรัดการใช้จ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และเป็นปัจจุบันที่สุด
3. รัฐบาล ควรทบทวนหรือปรับปรุง ระยะเวลาการจัดทำงบประมาณและพิจารณางบประมาณให้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากงบประมาณด้านการศึกษา ปีการศึกษาและปีงบประมาณมีความเหลื่อมล้ำกัน ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายงบประมาณไม่สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับใช้ในกระบวนการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุน ด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินา พวงทอง. (2563). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- โชคสุข กรกิตติชัย. (2561). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2566, จาก file:///C:/Users/DLA_EDC/Downloads/article_20181207140505.pdf
- ณัฐพงศ์ บุญเหลือ. (2566). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิชาการคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ติน ปรัชญพฤทธิ, ไพบุลย์ ช่างเรียน และประดิษฐ์ ติวิฒนกุล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(1), 142-155.
- ทิพรัตน์ จันทนา. (2552). การบริหารงบประมาณโดยใช้วัฏจักรคุณภาพของเดนมิงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนาพันธ์. (2535). การงบประมาณ: หลักทฤษฎีและแนววิเคราะห์เชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- นันทนา ศรีชัยมูล. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561. (2561, พฤศจิกายน 11). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135 (92 ก), 2 - 18.
- เพ็ญพรรณ บางอร. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสพเมยวิทยาคม อำเภอสมเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- รัฐศิริพันธ์ ว่างานนท์. (2566). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการคลังสาธารณะและงบประมาณแผ่นดิน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วาลูกา อรุณชาติ. (2557). *การบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2566ก). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการและนวัตกรรมในองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2566ข). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการแบบวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วิไลรัตน์ บุญมาก. (2565). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ ของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร ศิริผล. (2561). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กรณีการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปีของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2566). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการและแนวคิดเชิงทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สำนักงานงบประมาณ (2562). *ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานงบประมาณ. (2565). *คู่มือการจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานงบประมาณ.
- สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อลิตา ดาดัง. (2560). *แนวทางการพัฒนาการจัดสรรงบประมาณที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.